**СЪВЕТИ ЗА ЖИВОТНОВЪДИТЕ ЗА ЗАБОЛЯВАНЕТО СИН ЕЗИК**

**Какво представлява заболяването син език по животните?**

Синият език (СЕ) е вирусно заболяване по домашните и диви преживни животни (говеда, овце, кози, биволи, сърни и елени).

**Как се предава заболяването син език по животните?**

Предава се **само** чрез кръвосмучещи насекоми (куликоиди), които преди това са хапали друго заразено преживно животно.

**Не може да се осъществи предаване**:

- пряко от животно на животно (без посредничеството на насекоми);
- чрез въздух, храна, вода или мляко и месо;
- чрез трупове на умрели животни или транспортни средства.

**Боледуват ли хората от болестта син език?**

Хората не боледуват от син език. Вирусът на болестта син език не може да бъде пренесен при контакт със заразени животни, вълна или при консумация на месо и мляко от заразени животни.

**Не представлява заплаха за хората, дори при близък контакт със заразено животно.**

**Какви са признаците на заболяването син език?**

Болестта се характеризира с повишена температура и възпаление на лигавиците, копитния венец, сърдечния и скелетните мускули. Езикът е подут, изпълва цялата уста, често с мораво-син цвят, откъдето е и наименованието "син език". Такова развитие на болестта най-често се наблюдава при овцете. Говедата и козите рядко боледуват с клиника, като проявлението на клиничните признаци при говедата зависи от силата на вируса и в зависимост от това може и да не се проявят клинични признаци на заболяването, но те са вирусоносители, като вируса е наличен в кръвта им до 80 дни.

**Какви действия да предприема в случай, че открия умряло животно в стопанството или имам съмнение за болестта?**

Незабавно информирайте Вашия частнопрактикуващ ветеринарен лекар и официалния ветеринарен лекар.

Горещите телефони за връзка за получаване на подробна информация по места са достъпни на интернет-страницата на Българска агенция по безопасност на

храните (БАБХ):

- списък на областните дирекции по безопасност на храните със съответните координати, които трябва да бъдат уведомени https://bfsa.egov.bg/wps/portal/bfsa-web/about.bfsa/bfsa.structure/regional.directorates
- Горещ телефон **0700 122 99** (на цената на един градски разговор, според тарифния план на потребителя);
- Контактна форма: https://bfsa.egov.bg/wps/portal/bfsa-web/contacts/form-of-contact

**Какви действия се предприемат при съмнение за заболяването?**

В случай на съмнение, животновъдният обект се поставя под **официален** надзор, извършва се клиничен преглед, вземане на проби за лабораторно изследване, инвентаризация на животните, осигуряване на мерки за биосигурност, ограничава се движението на животни и се извършва епидемиологично проучване. **Всяко от тези действия се извършва от официален ветеринарен лекар.**

При официално потвърждение на болестта син език се предприемат следните мерки:

- обявяване на огнище **със заповед на изпълнителният директор на БАБХ**;
- изпълнява се плана за действие при извънредни положения.

С цел да се избегне по-нататъшното разпространение на заболяването син език се извършва следното:

- налагане на ограничения на движението на животни от засегнатия обект;
- хуманно умъртвяване и обезвреждане (заравяне или изгаряне) във връзка с хуманното отношение, само на животни с тежка форма на заболяване;
- ваксинация на отглежданите животни с подходяща ваксина;
- изолиране и третиране на животните с подходящи регистрирани ветеринарни лекарствени продукти с цел елиминиране на вектора;
- контрол на насекомите в ЖО.

**Какво да направя с труповете на умрелите животни?**

На горещите телефони ще получите информация взависимост от Вашето местоположение.

Обезвреждането на трупове на умрели животни се извършва в регистрирани в областните дирекции по безопасност на храните обекти (инсинератори) или на определени терени на териториите на общините.

**<u>Не предприемайте самостоятелно заравяне на животните!!!</u>**

**Собствениците на умъртвените животни подлежат на обезщетения със средства от бюджета на БАБХ.**

## КАКВИ ПРЕВАНТИВНИ МЕРКИ МОГАТ ДА СЕ ПРЕДПРИЕМАТ СРЕЩУ БОЛЕСТТА?

- **Мерки за унищожаване на насекомите:** Извършва се дезинсекция (унищожаване на насекомите) чрез напръскване на помещенията, в които се отглеждат животните и местата обитавани от насекомите - вектори (преносители) на болестта син език (оборите, торищата и местата около поилките).

- **Мерки за предпазване на животните от ухапвания от насекоми:**

- Обработка на животните с цел елиминиране на вектора чрез прилагане на регистрирани ветеринарни лекарствени продукти.
- Възприемчивите животни не следва да се извеждат на паша в часовете от 19.00 до 08.00 часа, когато е активния летеж на куликоидите.

- **Ваксинация**

**Можем ли да ваксинираме животните срещу болестта?**

В страната се извършва ваксинация с ваксина Bluevac 4 BG, която е предназначена за говеда и овце. Ваксината не е лечебно средство и е противопоказно да се ваксинират заразени животни. Съществен фактор е употребата на ваксина срещу точно определения серотип на вируса. Целта е ликвидиране на болестта в засегнатите райони и предотвратяване на разпространението ѝ, както и намаляване на смъртността при животните и икономическите загуби на стопаните.

По принцип с настъпването на зимата епизоотията от „син език" се прекратява, тъй като вектора за предаване на заболяването не е активен.

**Кои животни трябва да бъдат ваксинирани срещу болестта син език?**

Всички говеда над тримесечна възраст, а кози и овце на възраст над два месеца. Ваксинацията се извършва единствено от регистриран ветеринарен лекар!

**Кои животни са освободени от ваксинация срещу болестта син език?**

Животни под двумесечна възраст не трябва да бъдат ваксинирани.

**Безопасна ли е ваксината срещу болестта син език?**

Милиони дози на ваксина срещу болестта син език са били използвани в цяла Европа без никакви сериозни нежелани реакции. Това означава, че тези ваксини са безопасни и ефективни.

Ваксинирането на заразени животни може да доведе до обостряне на инфекцията.

**При ваксинация срещу болестта син език следва ли да се отделя млякото и/или месото?**

Не е необходимо да се отделя млякото и/или месото.

**Колко скоро след ваксинацията моите животни ще бъдат защитени от болестта син език?**

Пълен имунитет срещу болестта се развива три седмици след завършване на ваксинацията.

- **Как да предпазим животните си от нашествието на векторите на заболяването син език?**

Методите за контрол на векторите, които намаляват тяхната популациите са:

- ✓ Механични - премахване/ограничаване на местата за размножаване на вектора;
- ✓ Химически – използване на различни химични съединения;
- ✓ Биологични - използването на живи организми (паразити, гъби, вируси или бактерии) за потискане на тяхната гъстотата;
- ✓ Биотехнологични – феромони, капани и атрактанти (примамки).

**Информационни материали публикувани на електронната страница на БАБХ, свързани със заболяването син език:**

1. Програма за контрол и надзор на болестта син език по преживните животни в Република България през 2025-2027 г.
https://bfsa.egov.bg/wps/wcm/connect/bfsa.egov.bg19113/6b885385-f99e-4646-9667-5d27f73fc035/Pr_17+-+Син+език_2024+Rev.2.pdf?MOD=AJPERES&CVID=pjqGkkc
2. Практическо ръководство за борба с болестта син език по преживните животни
https://bfsa.egov.bg/wps/wcm/connect/bfsa.egov.bg19113/8905ee07-4a9d-41a7-91fa-6eefd2e87327/04+Operation+manuel+BT+BG_Dec+2017.pdf?MOD=AJPERES&CVID=p89Ymrl
3. Инструкция за извършване на дезинсекция на животновъдни обекти и обработка на животните срещу насекоми, провеждани от фермери, срещу син език, заразен нодуларен дерматит и други векторно преносими болести
https://bfsa.egov.bg/wps/portal/bfsa-web/home/current.animal.diseases/blue_tongue